

Sammanfattning av Phase One Interim Report: Empirical Observations & Analysis

Enabling an Evidence Based Approach to Crowd Safety and Security in Swedish Football

INLEDNING

ENABLE är ett projekt som syftar till att skapa ett internationellt nätverk av viktiga aktörer och experter inom området trygghet och säkerhet på fotbollsmatcher. Projektets främsta

syfte har varit att samla in erfarenheter för att sedan analysera, identifiera och vidareförmedla bra modeller för hur publik som bevistar fotbollsmatcher i den högsta svenska serien kan hanteras. ENABLE har gjort systematiska observationer av trygghets- och säkerhetsarrangemang vid ett antal "högriskmatcher" i Sverige. Två av dessa spelades i Stockholm och en i Göteborg. ENABLE kommer att göra ytterligare två observationer innan fas 1 av detta projekt avslutas i slutet av 2015. För att underlätta diskussionen och kunskapsspridningen har vi sammanställt denna rapport, vilken främst fokuserar på två av våra första tre observationer, men som även innehåller preliminära slutsatser från den tredje. Den bakomliggande teorin bygger i stor utsträckning på modellen Elaborated Social Identity Model (ESIM) för publikbeteende, vilken är den teoretiska modell som polisstrategin Special Police Tactic (SPT) bygger på.

Observationer har gjorts av ett antal av våra viktigaste samarbetspartner, bland annat akademiker, poliser, ansvariga för arenasäkerhet, supporterrepresentanter och SLO:er från Sverige, Danmark och Storbritannien. För varje observation samlades de inblandade på matchdagen. De fick stöd av den tjänstgörande polisstyrkan och klubben hade insyn i alla delar av observationsverksamheten, både inne i och utanför arenan. Observatörerna arbetade i smågrupper och deltog i genomgångar, intervjuade deltagare och gjorde observationer av olika delar av arrangemanget. De ägnade särskild uppmärksamhet åt platser där supportrar samlades och fokuserade på företeelser som var av särskild betydelse för polisen eller för projektets forskningssyfte. Gruppen samlades påföljande dag för att grundligt diskutera igenom observationerna. Fokus låg på att extrahera och triangulera data för att få fram en tydlig och objektiv bild av arrangemanget ur trygghets- och säkerhetshänseende. Under diskussionerna började gruppen göra vissa preliminära teoretiska analyser av vad arrangemanget haft för implikationer och relevans för operationellt relevanta frågor. Diskussionerna spelades in och användes sedan för vidare analys. Den senare analysen ligger till grund för den rapportstruktur som anges nedan.

Preliminära bedömningar

Även om våra rön är preliminära anser vi att det i detta skede kan göras följande reflektioner. Polisledning och poliser i Göteborg och Stockholm är klara och tydliga i sin inställning till att följa polisens nationella strategi gällande samverkan, dialog och graderad taktisk insats. Detta arbetssätt fungerar bra för att effektivt upprätthålla den allmänna ordningen i samband med de observerade arrangemangen. Studien ställer ett antal preliminära frågor gällande det samverkansbaserade förhållningssättet, vilka vi listar här:

- Att få till stånd en graderad taktisk insats, vilket per definition är avhängigt av att det finns kommunikationskapacitet, är svårt i de situationer som polisen definierar som högrisksituationer. I sådana situationer finns det uppenbara risker att polisens

taktiska agerande eskalerar, samtidigt som förutsättningarna för att mildra en upptrappning försämrats.

- Det skiljer sig åt i olika städer i hur polisen agerar mot supportrar. Medan man i den ena staden delar upp personal som sysslar med brottsbekämpning och samverkan, för man i den andra staden samman dem i en enhet. Det finns vissa svårigheter med att införliva lokala variationer i supporterengagemang i ett och samma nationella strategiska och organisatoriska arbetssätt.
- Ett samverkansbaserat polisarbete grundar sig i att det byggts upp kompetens inom polisen och i Sverige utvecklas denna kompetens på olika sätt och variationen kan verka förvirrande. När det gäller supporterengagemang finns evenemangspolis, observatörer (spotter) och supporterpolis. Dessa olika roller har olika kompetenser och behörigheter.
- Konceptet med evenemangspoliser har just börjat utvecklas men tycks komplettera de andra koncepten. För närvarande råder dock en brist på tydlighet, vilket leder till en förvirring bland polispersonal och supportrar kring de olika rollerna. Enheterna har fått knapphändig, om ens någon, specifik utbildning och hade, under vår observation, satts samman på ett relativt slumpartat sätt. Det fanns inga tydliga kopplingar mellan kompetenser och roller. Med tanke på oklarheterna och motståndet mot förändringen hade utformningen av enheten tjänat på tydlig kommunikation, både internt och externt, samt en enhetlig och strukturerad förändringsprocess.
- Enligt studien skulle evenemangspolisen kunna spela en viktig roll för att bygga upp förtroendefulla relationer med supportrar - både "risk-" och "icke-risksupportrar". Att konceptet används konsekvent på olika evenemang, i kombination med handlingsutrymme och omdöme, tycks förbättra de dynamiska riskbedömningarna samt polisens kapacitet för dialogbaserad riskhantering.
- Att använda evenemangspolis överensstämmer med den nationella strategin – både specifikt för fotboll och mer generellt för SPT, samt i enlighet med teorier om publikbeteende. Den funktion evenemangspolisen har och de resultat som är kopplade till den överensstämmer med forskning och internationellt vedertagna arbetssätt. Evenemangspolisens aktiviteter tycks komplettera snarare än undergräva den brottsbekämpande verksamhet som observatörerna (spotter) ägnar sig åt. Det är därför oklart varför liknande enheter inte formats någon annanstans.
- Det finns en uppfattning om att "supporterpolisen" kämpar med att skapa och upprätthålla konsekventa positiva relationer med de grupper som regelmässigt utgör

en "risk". Det finns tydliga indikatorer på antagonistiska relationer med vissa supportrar, särskilt de som kan utgöra ett spontant (till motsats från uppsåtligt) hot mot den allmänna ordningen. Supporterpolisens förmåga att bistå med riskhantering tycks vara begränsad till övervakning, underrättelse och att ha en avskräckande roll, vilket liknar det som observatörerna sysslar med.

- Den svenska supporterkulturen har en speciell karaktär och polisen kommer att fortsätta ställas inför riskscenarier under överskådlig framtid. Det är uppenbart att en större förståelse för denna kultur och de underliggande värderingarna och symboliska handlingarna skulle hjälpa polisen att förstå och förutsäga risker, samt därmed göra att de kan bygga upp effektivitet och förmåga att få supportrar att agera annorlunda i situationer som annars skulle vara risksituationer.
- Att riskhanteringen i samband med fotbollsmatcher i Sverige blir effektiv är inte enbart en fråga för polisen. Detta tycks främst vara kopplat till att det finns en speciell modell för "Supporter Liaison Officers" (SLO, samverkansansvariga) som fokuserar på konfliktförebyggande och lugnande åtgärder. SLO:ns roll har utformats av fotbollsklubben och detta visar på vikten av att fotbollsklubbarna gör en strategisk satsning som sätter in SLO-funktionen i ett svenskt sammanhang. Att SLO:n följer en särskild uppförandekod, har handlingsutrymme och agerar med omdöme, har förtroende från supporterarna (inklusive dem som utgör en risk) samt även har en effektiv arbetsrelation med polisen tycks ha stor betydelse. Sådana relationer kan stärkas om de förmedlas genom evenemangspolisen. Det kan vara bra att ha flera SLO:er som är specialiserade på olika saker i en och samma klubb.
- Det är uppenbart att vissa klubbar och supportergrupper i Sverige inte har effektiva kanaler för att föra en dialog med polisen. I de fall sådana kanaler inte finns anses det i studien vara viktigt för både polisen och de aktuella klubbarna att satsa på att få bort de barriärer som hindrar en effektiv kommunikation. Det är den utmaningen dialogpolisen står inför när det uppstår konfrontationer och förslagsvis bör evenemangspolisen ta sig an denna uppgift med stöd av sina överordnade. En sådan satsning bör ske parallellt med att klubbarna gör en liknande satsning på sin SLO-funktion.
- Det är tydligt att den partnerskapsmodell som utformats tillsammans med vissa klubbar i Stockholm varit särskilt effektiv. Att välja ut en grupp erfarna ordningspoliser som arbetar enligt de nationella riktlinjerna, tillsammans med SLO-funktionen och den strategiska satsningen på evenemangspoliser är en bra kombination. Denna modell verkar kunna skapa effektiva kommunikationskanaler och den möjliggör ett strukturerat samverkansbaserat arbetsätt som även kan efterlevas i högrisksituationer, både i och utanför Stockholm.

- Övergripande fokus för detta arbetssätt är att hantera hot mot den allmänna ordningen. Vid ett antal tillfällen uppstod dock betydande hot mot allmänhetens säkerhet. Vissa säkerhetsaspekter bör tas i särskilt strategiskt beaktande, bland annat när det gäller att hantera publik på tågstationer och likande samt inne i arenor. Här krävs att klubbarna har fokus på och använder sig av sina säkerhetsarrangemang och rutiner. Även ordningsvakternas roll, funktion och ledningsstruktur behöver klargöras.
- Det förekommer en de facto avkriminaliserad användning av pyroteknik inne på arenorna. Det är främst organiserade tifon i kombination med otillräckliga rutiner för publikhantering inne i arenor som utgör potentiella hot mot allmänhetens säkerhet. Att pyroteknik kriminaliserats har inte fått önskad effekt och tycks inte ha påverkat användningen i någon större utsträckning. Det skulle kunna vara till hjälp att betrakta detta som en hälso- och säkerhetsfråga, vilket skulle kunna leda till att det utformades en säker form av pyroteknikanvändning.

[Ladda ner hela rapporten här \(på engelska\)](#)

Filip Lundberg, Clifford Stott & Jonas Havelund
Project coordinators

ENABLE

Enabling an Evidence Based Approach to Crowd Safety and Security in Swedish Football